

FOTO: PIXABAY

LESPROGRAMMA

Wat is het nieuws?

BIJLAGEN ONDERBOUW VO

OPDRACHT 1

NIEUWS

Triomftocht Chinese ChatGPT-concurrent DeepSeek leidt tot schokgolf in AI-wereld

Schijnbaar uit het niets is de Chinese AI-app DeepSeek met een indrukwekkende opmars begonnen. Het model presteert uitmuntend, tegen een fractie van de kosten. Dit leidt in de VS tot onrust.

Laurens Verhagen

is techredacteur van de Volkskrant, gespecialiseerd in de impact van kunstmatige intelligentie op de maatschappij.

Wereldwijd is [DeepSeek](#) ineens hét AI-succesnummer. Ook in Nederland: een kijkje op de toplijst van Apple's appwinkel leert dat de gratis AI-app van het gelijknamige bedrijf op plek twee staat, achter de gloednieuwe weerapp van het KNMI en voor nummer 3 Signal.

Het paradepaardje van de afgelopen jaren, ChatGPT, moet nu ineens de relatief onbekende Chinese concurrent voor zich dulden, iets wat Amerikaanse tegenstrevers als Claude (van Anthropic) of Gemini (van Google) nog niet lukte.

In de basis doet DeepSeek hetzelfde als ChatGPT of andere chatbots: de gebruiker stelt een vraag en het AI-model geeft antwoord. DeepSeek kan, net zoals de laatste generatie Amerikaanse bots, ook documenten samenvatten of reageren op afbeeldingen die de gebruiker uploadt.

De laatste tijd ging het binnen de AI-wereld veel over de [‘redenerende’ modellen](#) van OpenAI en Anthropic. Door complexe problemen (zoals bij logische puzzels of wiskundige berekeningen) op te hakken in kleinere, begrijpelijke delen, stijgt de kwaliteit van de antwoorden, is het idee. Een dergelijk trucje past ook DeepSeek toe als de gebruiker kiest voor het model DiepDenken (R1).

Experts onder de indruk

Op sommige vergelijkende AI-tests scoort R1 even goed (of soms zelfs iets beter) als het redenerende o1-model van OpenAI, maar waar experts pas echt van onder de indruk zijn is het gegeven dat het Chinese AI-model is getraind tegen een fractie van de kosten.

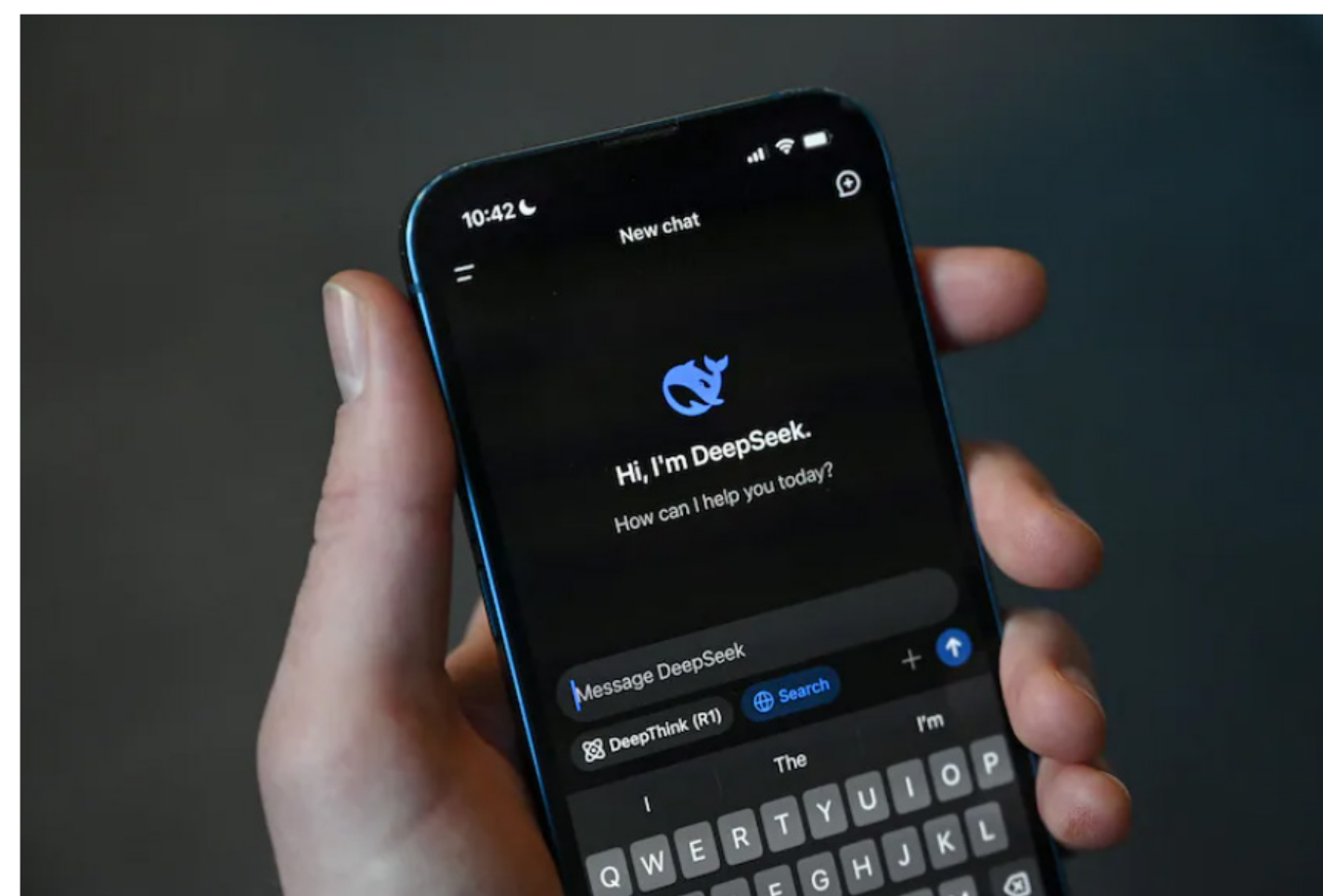
DeepSeek zegt namelijk zelf dat een van zijn modellen slechts 5,6 miljoen dollar kostte om te trainen, een fractie van de [honderden miljoenen dollars](#) die toonaangevende AI-Amerikaanse bedrijven als Meta, Google en OpenAI uitgeven om hun modellen te bouwen.

Trump kondigde vorige week nog een samenwerkingsverband aan op het vlak van AI, waarbij verschillende Amerikaanse bedrijven [maar liefst 500 miljard dollar bij elkaar leggen](#) voor het bouwen van datacentra. Kort daarna maakte Mark Zuckerberg bekend dat Meta 60 miljard uittrekt voor de bouw van een datacenter dat zo groot is dat het een groot deel van Manhattan kan bestrijken.

Deze energieslurpende clusters van enorm veel computerkracht zijn essentieel voor de volgende generatie AI-modellen, aldus de Amerikaanse bedrijven onder leiding van Trump. Wie de rekenkracht heeft, zal AI-suprematie krijgen, zo luidt de redenatie.

Nervositeit

DeepSeek lijkt deze hele powerplay-benadering ('groter is beter') onderuit te halen, wat voor de nodige nervositeit onder beleggers zorgt. Tot nu toe spinden chipbedrijven garen bij de AI-hausse, maar misschien zijn er helemaal niet zo veel peperdure chips nodig als eerder gedacht om de AI-ontwikkelingen vorm te geven. Bovendien is het nu de vraag of OpenAI niet veel te veel geld heeft uitgegeven in de AI-race.

Beeld AFP

De aandelen van chipmakers en -toeleveranciers kleurden maandag al gelijk diep in het rood. Op de Amsterdamse beurs sloot chipmachinemaker ASML 7 procent lager. De Amerikaanse techaandelen daalden bij opening van de beurs nog harder. Halverwege de dag noteerde Nvidia [een verlies van 13 procent](#).

Opmerkelijk

Het succes van DeepSeek is extra opmerkelijk gezien de beperkingen die Chinese AI-bedrijven kregen opgelegd door de Amerikanen. Zo krijgen ze niet de beschikking over de meest geavanceerde chips. 'In plaats van de AI-capaciteiten van China te verzwakken, lijken de sancties startups zoals DeepSeek ertoe te stimuleren te innoveren', zo [analyseert](#) *MIT Technology Review* de zichtbare Chinese inhaalslag.

Experts buitelen ondertussen over elkaar heen om de gevolgen te duiden. ‘De race om de ‘AI-suprematie’ is voorbij, althans voorlopig, en de VS heeft niet gewonnen’, [zo zegt](#) bijvoorbeeld de Amerikaanse AI-expert Gary Marcus in zijn nieuwsbrief. Trump-adviseur en invloedrijke Silicon Valley-investeerder Mark Andreessen noemt DeepSeek ‘een van de indrukwekkendste doorbraken’ die hij ooit heeft gezien.

Yann LeCun, de AI-baas bij Meta, [ziet](#) het succes van DeepSeek ondertussen vooral als een overwinning van de open source-gemeenschap. De Chinezen hebben hun apps volgens hem alleen maar kunnen bouwen op basis van al het werk dat onder andere Meta heeft verricht en dat via open source-licenties beschikbaar is gesteld aan andere ontwikkelaars.

Op in ieder geval één punt blijft DeepSeek zichtbaar achter bij de Amerikaanse evenknieën. Wie zoekt op gevoelige onderwerpen zoals de in China onderdrukte Falung Gong-beweging, krijgt als antwoord: ‘Laten we het ergens anders over hebben.’

OPDRACHT 1

▲ Aniek Johnson met eigen gebakken brood. Ze wil zo gezond mogelijk leven. © Jan van den Brink

Verrassend nieuws voor gezond levende Aniek: 'Mijn PFAS-waarde is twee keer zo hoog als de norm'

Aniek Johnson uit Geesteren leeft zo natuurlijk mogelijk en probeert niet in contact te komen met chemicaliën via eten, drinken en verzorgingsproducten. Ze was benieuwd hoeveel PFAS er in haar bloed zitten en deed een test. De uitslag was verrassend.

Niek Opten 28-01-25, 06:00 **Laatste update:** 28-01-25, 08:36

Toen Aniek (24) een oproep las van de [stichting Tegengif om je bloed te laten te testen op PFAS](#), duizenden niet-afbreekbare stoffen die op grote schaal worden gebruikt, besloot ze mee te doen. „Omdat ik heel benieuwd was. Omdat ik zo gezond mogelijk leef en in een schoon en landelijk gebied woon, verwachtte ik dat de hoeveelheid PFAS bij mij vrij laag zou liggen.” Er volgt een voor haar wonderlijke uitkomst.

Zeker omdat de Achterhoekse heel bewust bezig is met eten en andere spullen. „Ik heb altijd al een liefde voor de natuur gehad en maak graag dingen zelf”, zegt Aniek. Toen ze volwassen werd, ging ze zich verder verdiepen in gezondheid en besloot ze geen producten meer te gebruiken die bewerkt zijn in een fabriek.

Ze eet alleen biologische groenten en fruit en maakt haar eigen verzorgingsproducten, zoals crèmes van rundervet en shampoo van eierdooier, azijn en koffiedik. „Dat werkt heel goed. En nee, die shampoo stinkt niet. Ik doe er wat etherische oliën in.”

Ze draagt kleren zonder polyester en andere kunstvezels, gebruikt geen plastic bakjes om eten in te bewaren en ook haar water uit de kraan filtert ze met een speciaal systeem. „Ik wil graag nog leren hoe je wasmiddel en afwasmiddel kunt maken.”

Schadelijke stoffen

Als gezegd is de uitslag verrassend. De PFAS-waarde in haar bloed bleek twee zo hoog te zijn als de Europese richtlijn. Deze richtlijn geldt als de grens waar geen duidelijk gezondheidseffect te zien is.

„Ik had dat niet verwacht. Maar het geeft me geen stress. Want het is heel moeilijk te zeggen waardoor die hoge waardes komen”, heeft Johnson begrepen van deskundigen die meewerken aan het onderzoek. „Misschien heb ik die stoffen vroeger binnengekregen, het kan wel tien jaar duren voordat ze weer uit je lichaam gaan. Of ik krijg ze binnen via de groenten uit onze moestuin.”

Een stiekem probleem

Want die PFAS zitten overal in het milieu om ons heen. „Als individu kun je dit probleem niet oplossen. Er moet zo snel mogelijk een verbod komen op de productie en het gebruik van deze stoffen. Vroeger konden we ook zonder, dan moet dat nu toch ook lukken?”

Door mee te doen aan de bloedtest en hierover in de media te praten, hoopt ze de bewustwording bij het publiek te vergroten. „Want voor veel mensen zijn PFAS nog een ver-van-je-bedshow, helaas. Je komt er niet dagelijks mee in aanraking, voor je gevoel. Maar dat gebeurt dus wel. Het is een beetje een stiekem probleem.”

Bloedonderzoek door stichting Tegengif

Het bloedonderzoek waar Aniek Johnson aan meedeed is een initiatief van Tegengif, een organisatie die pleit voor betere wet- en regelgeving voor de blootstelling aan problematische chemicaliën. Bij deze stichting zijn meerdere wetenschappers betrokken. [Voor het onderzoek is het bloed van dertien mensen onderzocht die afkomstig zijn uit alle provincies.](#)

Bij iedereen zat PFAS in het bloed. „En bij iedereen is een bewezen kankerverwekkende soort PFAS aangetroffen, PFOA. Dat vind ik schokkend”, zegt directeur Annelies den Boer van Tegengif. „Het bloedonderzoek is geen wetenschappelijk onderzoek, maar een kleinschalige signalerende studie. Daarmee willen we laten zien dat PFAS een probleem zijn van ons allemaal en niet alleen van mensen die rondom Chemours en 3M wonen.” Deze twee fabrieken kwamen eerder in het nieuws door hun grootschalige lozingen van PFAS.

„Omdat PFAS niet of nauwelijks afbreken maken wij ons grote zorgen over de gezondheid van mensen nu en in de toekomst. Er ligt in Brussel een voorstel voor een Europees PFAS-verbod op tafel. Overheden moet daar nu haast mee maken.”

OPDRACHT 1

Kamer praat dinsdag over roerige jaarwisseling, vuurwerkverbod geen taboe meer

Door onze nieuwsredactie

De Kamer debatteert dinsdagmiddag over de jaarwisseling. Progressieve partijen pleiten al langer voor een vuurwerkverbod, maar nu is ook het CDA voor. Justitieminister David van Weel en de VVD staan ervoor open de optie te bespreken.

295 politiemensen en 49 andere hulpverleners zijn met Oud en Nieuw slachtoffer van geweldsincidenten geworden. Dat zijn er meer dan bij voorgaande jaarwisselingen, meldde het kabinet begin deze maand.

Korpschef Janny Knol van de Nationale Politie pleitte daarop nogmaals voor een vuurwerkverbod. Ook gemeenten verspreid over het land en alle ziekenhuizen riepen op de verkoop van consumentenvuurwerk te verbieden.

Knalvuurwerk is al sinds 2020 verboden in Nederland. Tegenstanders van een verbod betwijfelen of het iets oplost als ook siervuurwerk niet meer mag worden verkocht en afgestoken. Zij stellen dat veel problemen worden veroorzaakt door zwaar vuurwerk dat al illegaal is.

Oppositie pleit al langer voor verbod, net als gemeenten en artsen

GroenLinks-PvdA en Partij voor de Dieren zijn al langer voorvechters van een vuurwerkverbod. De linkse partijen hebben eerder een initiatiefwetsvoorstel geschreven om alleen nog de verkoop van licht vuurwerk, zoals knalerwten en sterretjes, nog toe te staan.

Ruim twee jaar geleden zetten de partijen hun plan op pauze om te voorkomen dat het verworpen zou worden. Eerder deze maand stoffen ze het voorstel af in de hoop nu wel voldoende steun te verzamelen. De partijen voelden zich gesterkt, omdat volgens een onderzoek van *RTL Nieuws* een ruime meerderheid van de Nederlanders voor een verbod is.

Reportage Holocaust

De laatste overlevenden herdenken in Auschwitz: ‘De ideologie achter dit kamp is niet dood’

Tijdens de Holocaust-herdenking in Auschwitz is het woord aan de allerlaatste overlevenden. Zo hoopte de organisatie politiek buiten de deur houden, maar dat lukt niet.

Rianne Oosterom

redacteur geschiedenis en koningshuis

Sinds ze een klein meisje is, viert Tova Friedman 27 januari alsof het haar verjaardag is. Het is de dag dat ze als kind van zes werd bevrijd uit vernietigingskamp Auschwitz-Birkenau. “Sommige vrienden weten niet eens wanneer ik écht jarig ben”, zegt de in Polen geboren vrouw van 86. “Zoveel betekent deze dag voor mij.”

De toegangspoort van Birkenau achter haar is blauw uitgelicht. Om de poort is een witte tent gebouwd, die is opgezet op de modderige grond van het vernietigingskamp waar 1,1 miljoen mensen werden vermoord. Nu rijden er geen treinen meer door die poort, maar zitten er drieduizend toehoorders tegenover, stil op stoelen.

Van koning Charles tot de Oekraïense president Zelensky, er zijn staatsdelegaties uit ruim vijftig landen. Het is maandag tachtig jaar geleden dat Auschwitz werd bevrijd, de moordfabriek die symbool werd van de Holocaust.

Voor de laatste keer

Dit jaar komt geen van al die presidenten en koningen aan het woord. Alleen overlevenden spreken. Vooraan zitten de 56 mannen en vrouwen om wie het draait, met gerimpelde gezichten en met gestreepte sjaals om hun nek. Veel van hen zijn er waarschijnlijk voor de laatste keer.

Tova Friedman vertelt op het podium over de stank die ze rook toen ze de wagon uitkwam. “Ik wist als kind van vijf al wat die stank betekende.” Ze vertelt over de meisjes die op blote voeten door de modder richting de gaskamers liepen, met uitgemergelde lichamen.

“Zij werden as. Ik dacht alleen maar: is mijn barak hierna aan de beurt? Ik dacht dat het normaal was dat Joodse kinderen moesten sterven.”

Aan Auschwitz ontkomen

De woorden komen binnen bij Jacques Grishaver, voorzitter van het Nederlands Auschwitz Comité. Hij zit op een stoel op rij twintig. De tachtiger met een grijze bos haar, een keppeltje en een bril was net als Friedman nog maar een kind in de oorlog. Een Joods kind.

Grishaver is de enige Nederlandse Holocaust-overlevende die bij de grootschalige herdenking is.

Hij is naar Polen gekomen met het regeringsvliegtuig, samen met de rest van de zware Nederlandse delegatie, bestaande uit premier Schoof en de Oranjes: koning Willem-Alexander, koningin Máxima en prinses Amalia, die haar eerste herdenking bijwoont.

Anders dan Friedman ontsnapte Grishaver aan Auschwitz. Zijn ouders lieten hem achter bij een onderduikgezin toen ze zich moesten melden in de Hollandsche Schouwburg in Amsterdam. Wonder boven wonder wisten zij toch te ontkomen aan transport naar een van de vernietigingskampen.

Grishaver: “Een Joodse verzetsman wilde mijn opa redden uit de Hollandsche Schouwburg, maar die zei: ‘Laat mij maar zitten, mijn kinderen daar hebben nog een kleintje’. Mijn opa en oma hebben zich voor ons opgeofferd. Ik was in Amsterdam een van de weinige Joodse jongetjes die na de oorlog z’n vader én moeder nog had.”

Bijna zijn hele Joodse familie werd vermoord, in onder andere Auschwitz. Desondanks was Grishaver ‘een heel vrolijke kerel’ in zijn jeugd. “Om te overleven hoogstwaarschijnlijk. Ik ben later vaak ziek geweest, vanwege de oorlog. Dankzij mijn lieve vrouw ben ik er nog, maar ik heb het altijd megedragen als een enorme last.”

De ideologie achter Auschwitz is niet dood

In de grote, witte tent komt nog een overlevende naar voren. Het is Leon Weintraub, een gepensioneerd dokter met een rode strik om. “Ik heb veel geleden”, zegt hij. “Omdat ik in het kamp gescheiden werd van mijn familie. Omdat ik bang was voor de zwarte rook. Wij werden tot wegwerpartikelen gemaakt.”

Achter die moordfabriek zat een ideologie, zegt hij, vol haat en antisemitisme. Een ideologie die volgens hem niet is uitgestorven. “Tachtig jaar na de bevrijding van Auschwitz doet het mij diep verdriet dat in veel Europese landen mensen openlijk in nazi-uniformen lopen, zonder dat dat enige consequenties heeft.”

Politiek is nooit ver weg

Door alleen overlevenden het woord te geven, hoopte het Auschwitz-museum in gepolariseerde tijden politiek buiten de deur te houden. Maar politiek is tijdens de ceremonie juist overal, ook in de toespraken van de overlevenden.

Tova Friedman zegt: “Tachtig jaar later is deze wereld in crisis. Onze joods-christelijke waarden worden bedreigd door angst en extremisme, door antisemitisme dat zich verspreidt over de naties. Het schokt ons allemaal. Israël is de enige democratie in het Midden-Oosten. Maar het land moet vechten voor zijn voortbestaan en voor zijn manier van leven.”

‘Hij durfde het te zeggen’

Politiek wordt het pas echt als de grootste donateur van het Auschwitz-museum ten tonele verschijnt, de rechtse activist Ronald S. Lauder. “We willen niet dat ons verleden de toekomst van onze kinderen wordt”, zegt hij. “Op 7 oktober werden Joodse kinderen afgeslacht, om dezelfde reden als toen: de eeuwenoude haat tegen Joden.”

Het publiek, en ook Grishaver, applaudisseert. “Hij durfde het te zeggen”, zegt hij na afloop van de ceremonie. “Dat raakte mij.” Overweldigd stapt hij met de Nederlandse delegatie in een auto, die begeleid door de sirenes van de Poolse politie naar het vliegveld rijdt.

‘Hij durfde het te zeggen’

Politiek wordt het pas echt als de grootste donateur van het Auschwitz-museum ten tonele verschijnt, de rechtse activist Ronald S. Lauder. “We willen niet dat ons verleden de toekomst van onze kinderen wordt”, zegt hij. “Op 7 oktober werden Joodse kinderen afgeslacht, om dezelfde reden als toen: de eeuwenoude haat tegen Joden.”

Het publiek, en ook Grishaver, applaudisseert. “Hij durfde het te zeggen”, zegt hij na afloop van de ceremonie. “Dat raakte mij.” Overweldigd stapt hij met de Nederlandse delegatie in een auto, die begeleid door de sirenes van de Poolse politie naar het vliegveld rijdt.

Hij belt nog even vanuit de auto en memoreert hoe afgeladen de tent was. “Zoveel steun, van zoveel kanten. Het is nog geen verloren zaak om een Jood te zijn.”

OPDRACHT 2

Vier minderjarigen uit Rotterdam aangehouden voor deelname aan 'stikspel'

Door onze nieuwsredactie

De politie heeft vorige week vier minderjarigen aangehouden voor deelname aan een 'stikspel' op een school in Rotterdam. Een jongen verloor daarbij kort het bewustzijn, maar hoefde niet naar het ziekenhuis.

De aanhoudingen hebben niets te maken met de dood van een zestienjarige jongen uit Nieuwegein vorige week. Hij kwam om door een 'stikspel'. Daarbij waren geen anderen betrokken.

Het incident in Rotterdam vond in januari plaats en werd vorige week bij de politie gemeld. De vier minderjarigen werden aangehouden op verdenking van het toebrengen van letsel bij een ander. Ze zijn inmiddels weer vrijgelaten. De officier van justitie bepaalt later hoe de zaak wordt afgedaan.

De betrokkenen zijn erg geschrokken van het incident. Volgens de politie waren ze zich niet bewust van de gevaren. De politie en het Openbaar Ministerie roepen ouders op om met kinderen over de gevaren van het 'stikspel' te praten.

Bij een 'stikspel' verstikken deelnemers zichzelf of een ander. Het idee is om weer los te laten voordat degene die verstikt wordt buiten bewustzijn raakt.

Meerdere jongeren overleden aan verstikking

Gezondheidsorganisaties wijzen op het gevaar van het 'spel', dat een trend op TikTok is. Het zorgt voor een zuurstoftekort in de hersenen. Dat kan blijvend hersenletsel veroorzaken, waarschuwt de [Hersenstichting](#).

Het is niet voor het eerst dat jongeren worden aangehouden voor het 'stikspel'. In 2022 arresteerde de Amsterdamse politie een vijftienjarige jongen die een wurggreep toepaste bij vier scholieren, die korte tijd hun bewustzijn verloren.

De afgelopen jaren zijn meerdere jongeren op deze manier om het leven gekomen. In 2017 bijvoorbeeld een zestienjarige jongen uit Arkel en een jaar later een vijftienjarige jongen uit Den Haag. Het totale aantal ligt hoger, omdat nabestaanden niet altijd delen dat kinderen bij een 'stikspel' zijn omgekomen.

Wat is het nieuws? is een uitgave van Nieuws in de klas.
De opdrachten zijn bestemd voor scholieren in de onderbouw van het
VO.

© Nieuws in de klas, Amsterdam
Uitgave Wat is het nieuws?

Samenstelling en redactie: Laila de Miranda

Het kopiëren van delen ten behoeve van het gebruik door
leerlingen is onbeperkt toegestaan. Het kopiëren van enig
onderdeel ten behoeve van elk ander gebruik is alleen
toegestaan na schriftelijk verkregen toestemming van
de uitgever.

e info@nieuwsindeklas.nl
w www.nieuwsindeklas.nl